

року та Валуєвський циркуляр 1863 року залишили криваві плями на полотні історії утвердження й удосконалення нашої мови. Та ми не зупинили свого поступу й вибороли право вважати, що українська є рівнею в літературі й науці, перебуває на одних щаблях з будь-якою іншою мовою світу. Зробивши все, щоб творити нову історію тут і сьогодні, вже у вільній і незалежній країні з повноцінною красивою мовою, ми достеменно досягнемо нових вершин як нація, єдина й сильна, як держава, соборна і суверенна.

По-третє, пропагування української мови на рівні національної поваги до пращурів і одночасна шана майбутнім громадянам нашої країни є вагомим фактором розвитку мови. Створення безкоштовних ресурсів для вивчення мови, залучення різних груп за вподобаннями до спілкування українською на підготовчих курсах, куди зможе приєднатися будь-хто охочий та небайдужий, поширення інформації про видатних сучасників, які пропагують нашу мову, – саме цією державотворчою діяльністю ми створимо новітній простір, де українська буде існувати на модерновому рівні. Культурологічні заходи, залучення людей до програм із метою покращення знання мови з часом матимуть позитивні наслідки і суттєві результати, залишать у минулому мовний розбрат серед етнічних груп, які вважають себе громадянами України.

Отже, ми – творці свого майбутнього, і щоб згодом ми пишалися своєю калинковою українською мовою, зараз ми маємо розпочати рух уперед, вирішивши таку вже звичну для нас політизовану мовну проблему. І насамкінець актуалізую гасло, що цьогоріч стало пріоритетним серед молоді в інтернет-мережі: «Мова – це важливо, мова має значення!».

ХТО ВКРАВ ЕТНОНІМ «РУСЬ» АБО ЯК МОСКОВІЯ ПРИВЛАСНЮЄ УКРАЇНСЬКУ ІСТОРІЮ?

Бордовська А.

Національний університет «Львівська політехніка»

Кафедра прикладної лінгвістики

abordovski@gmail.com

Науковий керівник – *Фаріон І. Д.*, д. ф. н., доц., професор кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Щоб заглибитись у проблему вживання етноніма «Русь», яка актуальна й сьогодні, потрібно з'ясувати походження цієї назви. В

основу багатовікової дискусії на цю тему покладено концепції двох антагоністичних напрямів – норманського та антинорманського (слов'янського). Прихильники першої надають перевагу «варязькому чиннику», інші ж його заперечують.

На захист своєї теорії норманісти висувають низку аргументів, одним серед яких є те, що Русь отримала назву від «Руотси». Так у середині XI ст. фіни називали шведів. На противагу цій тезі видатний український історик М. Грушевський стверджує, що жодного племені чи народу під назвою «руси» не було відомо у Скандинавії і про нього не згадує жодне древньонорманське джерело, включаючи саги [3, с. 80].

Також вагомим підґрунтям норманської теорії є те, що Костянтин Багрянородний у своїй книзі «Про управління імперією» у 949 році згадує як «слов'янські», так і «руські» назви дніпровських порогів, причому більшість руських назв мають давньонорманське походження [1, с. 40].

Головним інструментом в руках антинорманістів є теза про те, що назва «Русь» тісно пов'язана із назвами річок, що ними рясніє українська топоніміка, а саме: Рось, Руса, Росава, Роставиця [1, с. 40].

Прихильники слов'янської теорії також наголошують на згадках про «народ рос» у ранніх візантійських джерелах середини IX століття, що існували до приходу варягів і династії Рюриковичів.

Існує й ряд інших гіпотез, наприклад, про те, що назва «Русь» походить від біблійного князя Роса, від русявого волосся більшості людей цього народу та ін.

Чому це питання важливе саме зараз? Річ полягає у тому, що Московія навіяла міф про її тотожність з Київською Руссю, використавши безліч чинників, серед яких опинився й мовний. Відбулися містифікації, що стосувалися термінів «Русь», «Росія», «руські люди», «руські люди», «русини» з метою шовіністичної великоросійської пропаганди.

У часи Київської Русі у Візантії «Русь» називали на грецький копил «Росією». Починаючи з XI ст., «Росією» («Russia») називали по латині «Русь» й у Ватикані, а її населення (русинів) – рутенами (Rutheni). З XV ст. на українських землях активно вживали поняття «Росія» / «Russia» та похідні від нього як тотожні «Русі» та руському. З XVI ст. ці поняття використовують як еквівалентні у творах української інтелігенції. Проникли вони й у козацьке середовище. 31 травня 1632 р. гетьман Іван Петрижицький писав до литовського

гетьмана Кшиштофа Радзивіла, аби той погодився стати *«отцем і промотором у справах як нашого війська, так і всього народу нашого російського старожитної грецької релігії»*. Навіть, коли Гетьманщина потрапила під протекторат до Московії, з ужитку не зникло поняття «Росія» як еквівалент «Русі», тобто українських земель [2, с. 70].

Уже з XV ст. «Росія» потрапляє до московського вжитку, проте широкий обіг поняття починається лише у другій половині XVI ст.

Парадоксально, але для остаточного привласнення Московією назви «Росія» було дано поштовх з українського боку. Зробив це ніхто інший як український філософ і богослов Феофан Прокопович, надихнувши царя Петра I на перейменування Московщини на Російську імперію у 1709 р.

З 1710-х рр. московське тлумачення «Росії» остаточно підім'яло під себе первісну інтерпретацію «Росії» / «Русі» як самоназви української території та середньовічної держави.

Сьогодні цей міф бездоганно виконує брудну ідеологічну роботу. Якщо в Україні прикметником від «Русь» став «руський», то в Московії – «русский». Відповідно «Руська земля» перетворилася на «Русскую землю». Такі широкомасштабні спекуляції дали змогу трактувати Володимира Великого як «русского князя», хоча в часи Володимира москвитів навіть не існувало, адже перша писемна згадка про них з'явиться набагато пізніше [2, с. 72].

Наше завдання – зупинити поширення цих фальсифікацій у широкі маси, адже саме за допомогою них Московія хоче узаконити свої претензії на українські території.

Література

1. Бойко О. *Історія України : підручник*. Київ : ВЦ «Академія», 2018.
2. Брехуненко В. *Війна за свідомість. Російські міфи про Україну та її минуле*. Київ, 2017.
3. Полонська-Василенко Н. *Історія України*. Київ, 1995. Т. 1.